

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Quartum æternitatis tartareæ tormentum, foetor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

De damnatorum rogo Caput IV.

155

S. V.

DVo fratres, uti narrant, sapiens & fatuus iter unâ ingressi ad bivium devenere. Fatuo via placebat amœnior: Sapiens asperiores præferebat ut tutiorem. Litigatum est diu. Demum cedere maluit sapiens quam pertinacius contendere. Ita in prædonum insidias delati ambo, & in vincula, sed separatim tracti. Inde ad tribunal evocati. Hic sapiens fatuum acculare, & omnem illi culpam impingere; Fatuus in sapientem omnia regerere, omnemque illi errorem adscribere. Denique iudex ita statuit: Uterque reus est; & fatuus qui sapientiori debuisset credere, & sapiens qui amœniori cedere non debuisset. Sic omnino vivimus. Animus & Corpus fratres sunt, sed valde dispares. Animus origine suâ nobilissimus, & sapiens, viam asperiores ad cælum non horret, temperantiam amat, esuritiones non odit, quantum hæc sibi prosunt, non ignorat; Spiritus promptus est. At verò Corpus ab ortu fatuum cum viam variis amœnitatibus tidentem conspiciatur, max illuc properat; edere, bibere, ludere; bene dormire, labores fugere, otium sectari & ferias, delicias ambire, sui putat esse officii; hæc Corpori sapiunt. Laborare, esurire, vigilare, ut pestem odit fugique.

Animus & corpus sunt fratres dispares:

Animus contra nititur, & prolixè suadet, non esse mollem ad astra viam, sed asperam & confragosam; docetque variè non ei fugiendas esse spinas qui cupiat rofas. At Corpus ad imperia languidum, ad monita tardum, nihil minus vult quam parere & fugi esse. Ita demum cedit Animus, & suo Corpus lubitu permittit ire, sequiturque mancipium herus. Sic itur & peritur, sic in medios devenitur latrones, vitia, cacodæmones.

Ex in die iudicii ambo ad tribunal sistentur.

Apoc. cap. 1. vers. 16. Mat. 6. 70. vers. 28.

Psalm. 10. vers. 6.

Hic gemini fratres separantur, diversis carceribus assignandi: terra Corpori, Animo gehenna est habitanda. Supremi iudicii die ad tribunal ambo sistentur, hic alter alteri culpam impinger. Quia ergo fatuum Corpus Animi consiliis parere nolit, & quia prudens Animus petulantiam Carnis coercere non sustinuit, uterque sceleris damnatus supplicio addicetur æterno. Sententia hæc decretoria, inevitabilis, gladius utrâque parte acutus per Animum & Corpus transadigetur. Atque ideo Christus: *Timeo eum, inquit, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam*, ubi tor suppliciorum velut condimentum est fames sitisque æterna, nec aliud fami sitique lenimentum quam sulfureum Falernum, Ignis & sulphur pars calicis eorum.

S. VI.

AT nos ambitiosissima gula homines, his plerumque parum terremur. Dapes & delicias, cœnas & calices sectamur, quidquid de futurâ fame sit. Consideratius, obsecro Christiani, consideratius. Edere, bibere non vetamus, sed edendum & bibendum dicimus, ratione ac conscientia non oblectante, divinis legibus non neglectis. Spernimus, & audemus, ac in jura divina delinquimus? In foribus stat patibulum: Væ, qui saturati estis, quia esurietis,

si foret ardor edendi.

Ubi culpa, ibi poena. Plurimas, ut supra demonstratum est, à gulâ noxas trahimus fame sitique acerbissimâ luendas. Erifichthon (ut in fabulis est) horribili fame correptus

Cruid. me. umorph. lib. 8. fine.

quod pontus, quod terra, quod educat aër
Poscit, & appositis queritur jejuna mensis:
Inq. epulas epulas querit, quodque urbibus esse
Quodque satis poterat populo, non sufficit uni,
Plûsque cupit quo plura suam demittit in alvum.
Væque fretum recipit de roçâ flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:
Vtq. rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Immerasque facies cremat, & quo copia major
Est data, plura petit, turbaque voracior ipsa est.

A Sic epulas Erifichthon rapit & absûmit. Sed seviorem hac famem fingamus, & illam apud inferos non æquabit. Somnium est omnis esuritio nostra, ad illas damnatorum esuritiones æternas. Hæc jam monent omnem caveri Intemperantiam.

Convivæ olim ritu veteri partem cœnule in mensâ Cur conrelinquebant, quo docerent rebus humanis utendum, vivæ olim non consumptâ voluptate, nec ad omnigenam saturitatem. Et Germanorum vetus verbum est: Hilaritas cum maximè calet, claudenda. Sic è conviviis abeundum, antequam convivii epilogus finiatur. Nec verò quicquam tam fatuus est, qui si sciat tribus quatuorve horis edendi libidinem substringendam, aut certè anno toto esurendum, nihilominus statim & quam primum cibos afferri velit.

At verò tam fatui nos sumus, qui licet sciamus abstinentiam & jejunia non multis vitæ horulis duratura, nihilominus pertinaciter volumus, ut modò bene sit, ut jam cuticula mulceatur, hinc voces illæ: *Venite, sumamus* Isa. cap. 56. *vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, sic & cras, vers. 12. & multo amplius.*

O miseri & fatui! paullo pòst non erit sicut hodie; lætitiâ hodiernam tristissimum *Cras* exceperit; saturitatem fames comitabitur, temulentia iustissimè siti torquetur. Brevis occinetur vobis luctuosum illud carmen: *Recepistis bona vestra in vita vestra; ite nunc, nil vobis amplius debetur. Olim epulati estis, jam dies sunt jejunii: nunc epulantur alii, qui quondam jejunarunt.*

Propter hoc, hæc è sit Dominus: *Ecce servi mei comedent, & vos esurietis: ecce servi mei bibent, & vos sitietis: ecce vers. 13. servi mei latabuntur, & vos confundemini: ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis. Vobis olim, sed surdis, prædicebatur centies, sexcenties, delicias supplicii perfolvendas. Nemo audit. Vocari, & non responditis; lo- Ibid. v. 12. cutus sum, & non audistis; & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegistis. Nunc longâ, nunc æternâ fame hilaris sed brevis infania digerenda est; voluptates fugacissimæ sicut perpetuâ piandæ sum. Nimis jam serum est huic fami utique mederi velle. Post tale prandium talis cena sequitur.*

Ergo, *Sobrii estote & vigilate. Nam, Fornicatio, & Vinum, 1. Pet. cap. 5. & Ebrietas auferunt cor. Qui famem horret æternam, fa- vers. 8. mem modò toleret nec longam, nec sævam. Beati, qui Osee cap. 4. nunc esuritis, quia saturabimini. Tolerantiæ Christianæ vers. 11. convivium illud paratum est, quod nullo claudetur epi- Luc. cap. 6. logo. Lascivia & Intemperantiæ supplicium illud de- vers. 21. cretum est, quod nullo finiequr termino. Quisquis gehennam sapius cogitat, gehennam profectò evitat.*

C A P V T V.

Quartum Æternitatis Tartaræ Tormentum F O E, T V R.

SVave quidem est vivere, non rarò tamen morte ipsâ infuaviore est vita. Orator autem id observans: *Nemo Chrysof. non ex iis, inquit, qui liberaliter sunt educati, in carcerem hom. 1. in conjectus, fetorem solam, & jacere in tenebris, & in vinculis q. ad Hebr. esse cum homicidis, quâvis morte dicit esse gravius.*

Inferos contemplant, & Nullus unquam (dices) tam teter ac sævus fuit carcer, nec subterraneus Messeniorum, cui nomen *Thestrus*, nec horribilis Perfarum, cui nomen *Lethe*; nec *Latonia* Syracusana, nec Cretensium *Labyrinthus**, nec Atheniensium *Domus* aut *Barathrum*, * *Quem nec Romanorum Tullianum, nec Cypriorum Ceramon, carcerem fuisse putant ali. u.* nec Spartanorum *Decas*, nec *Gilimeris Ancon*, nec nominatissimus *Actiolini* carcer, quem omne suppliciorum genus infamavit: Neque verò in ullis unquam ergastulis tot rei tenebantur captivi, quot supremum Numen in grandi suo carcere punit damnatos.

Hic

Hic Dei subterraneus carcer, si locum spectes, profundissimus; si carceris praefectum, crudelissimus; si loci squalorem, foetidissimus; si carceris inquilinos, amplissimus est; innumeros coerceri: si porro innumerabilem eorum multitudinem cogites, angustissimus est; si carceris diuturnitatem, eternus est; omni egressu caret, ostiis omnibus & januis obstructis. Et quia in hunc carcerem totius Orbis colluvies derivatur, cloaca est multo faeculentissima, spelaeum est longe graveolentissimum. Et hoc Quartum Aeternitatis luctuosae supplicium est, intolerabilis Fætor. Quam verò infandus hic cruciatus opinione nostra longe sit maior, nunc explicandum.

§. I.

Inferorum fætores intolerabilem sacrae paginae sapientius cogitandum ingerunt. Divinus psalter. *Pluet super peccatores laqueos*, inquit, *ignis & sulfur, & spiritus procellarum pars calicis eorum*. Quemadmodum verò pluviarum guttae in numerum cogi non possunt, ita nec improborum poenae; *PLEVET* instar imbris aut torrentis vehementissimi praecipitabunt in eos tormenta. *PLEVET* laqueos, sic enim vincientur, ut horum captivorum nullus elabi aut effugere, nullus haec vincula rumpere, pariteres perfodere nullus queat; profundissimis specibus clauduntur. *Pars illorum erit in stagno ardenti, igne & sulfure*.

Apo. c. 21. vers. 8.

Hic in rem praesentem venire sic licet: Animum quæso advertamus. Sulfurati vel unius fætor quantus est? Jungantur centum, jungatur mille, quam aereum paragent graveolentiam? Hæc tamē nihil est ad Orcinum sulfur. Atque hic Avernalis fætor à variis causis erit.

Prima, post Orbem uno quasi funere elatum, post supremi iudicii diem, omnia terræ purgamenta in illam inferorum fœtinam defluent, ea enim ratione Orbis purgabitur. *Plumographus prædixit: ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus*. Hoc vaticinio nixi theologi, ajunt, *Ignis ante Orbis iudicem, velut apparitorem ac satellitem præcessurum, & ad tribunal substitutum, dum iudicium omne peragatur*. Ubi denum decretoria sententia fuerit prolata, ignis ille fulminis ritu præcipitabit, & velut licetor noxium gregem invadet, vinciet, involvetque, ut nec minimum vel ulli pateat effugium. Sic una omnes velut catenatos canes in antra destinata rapiet, *Inflammabit in circuitu inimicos ejus*. Cum hac ingenti damnatorum ruina; cum hoc igne simul omnis cluvies & cœnum Orbis in cloacam illam defluet. Nam inferi verè septina terræ, omnis inquinamenti receptaculum.

Alteræ fætoris causa, sulfur, de quo Domini ocellus Joannes: *Pars, inquit, illorum erit in stagno ardenti igne & sulfure*, quod est mors secunda. Tablinum caelo, seu, volumen sacrum quam omnium vocularum observans est! In stagno, ait, quod immobiles & foetidas alit aquas, non decrevit, non emittitur, non siccatur. Post mille annos hoc stagnum sit simillimum erit; post triginta, post sexaginta annorum milia nihil sui amittet; post centum millia, post mille myriadas seu miliones annorum, stagnum illud nec una quidem guttula inaruisse sentietur. Sicut erat in principio, ita tunc, & in sæcula sæculorum erit.

Deinde hoc stagno mergentur, qui prius suum ipsi animum cupiditatibus ac libidinibus merferunt. His denum thermis, sulfureo hoc narabulo, his sudatoriis lavabuntur. Atque hos fætores ab experientia melius discemus. Si piscina emissa plerique omnes pisces mortui, diebus aliquot non amoveantur, tam incredibilem undequaque spargunt fætores, ut eo loci nullus quamvis sub dio, quamvis non toto die, perdurare possit.

Quod igitur tormentum erit apud inferos, terretimam Mephitim habitare, nec inde vel pedem efferre posse in omnem eternitatem. Sordidissima foetidissimaque opificia longior assuetudo reddit facilia. At ve-

ro cruciatus Avernales nullā unquam assuetudine poterunt mitigari.

§. II.

Tertia fætoris illius causa, ipsa damnatorum corpora, omni cadavere foetiora. Prædixit Isaias: totis causis de cadaveribus eorum ascendet fætor. Unius fætores omnes, fa-
Isa. cap. 34. vers. 3.

& unus omnium fætoribus torquetur. Caro verminans & putrida in prunis, o quale thus! In Luciferi regno innumera damnatorum cadavera, velut putridæ carnes, inter prunas assidue jacebunt.

Libidini quidem furiosa vis inest, quæ ipsam etiam Libidinis rationem calcitrat; sed effrenes hi impetus coerceri possunt, præsertim si frænum libido pati mature discat. Eam ob causam in eremo Seythica vir religiosissimus libidinis impetum sic repressit. Sæpius ei recitabat fœminæ olim non ignotæ forma. Hanc ille memoriam, has & cogitationes è pectore penitus eliminandas censuit. Diu laboravit, animosè certavit, & non uno tantum arietē seipsum fregit, nec tamen aliud sibi proficisse videbatur, quam ne victus esset. Submisit interim divina providentia hominem ex Aegypto, qui mentione temerè injecta, fœminam illam formā præstantem fato concessisse narrabat. Excepti dictum hoc athleta Christi, & in rem suam super eo deliberans, id demum reperit consilii, Tugurium suum Superis committit, & ad defunctæ fœminæ sepulchrum properat. Hic ille fœdum Cupidinem triumphaturus, rem sic aggreditur. Noctu à tumultu saxum amolitur, terram egerit, & ad cadaver penetrat. Ubi seipsum affatus: En, inquit, thesaurum tuum: en tuas delicias: quin auferis rem tibi charissimam? Pars certè de hoc auro, quod effodisti, asportanda est. Dixit, & fecit, furtivè religiosissimo partem mortualis velaminis sanie ac tabo bene saturatam abstulit. Regressus in castrum suum, bene olentem hanc prædam sub ipsos oculos posuit assidue aspiciendam. Hic seipsum iterato scommate laceffens: En, inquit, habes quod appetisti; fructus, satiare. Exple oculos, pascere nares, in totus hic natus has: cogita hoc esse strophium à chara tibi fœminā missum: quin ori ac naribus propius admoveas tam pretiosum linteum? Ita generosus hic athleta tamdiu fætores se cruciavit, dum sordidas cogitationes victor ab omni animo extirparet. Ita libido quantumvis potens ac furibunda cessit fætori. Ita certissimus ille jaculator, nequissimus Cupido graveolentiā victus fugatusque.

Cogitemus hic obsecro non partem sepulchralis linteici, nec cadaveris unius membrum, sed cadavera damnatorum innumera Mephitim exhalare graveolentissimam, necque id pauculos dies, sed in omne ævum.

Divus Bonavent. ausus est dicere: Si vel unius damnati cadaver in Orbe hoc nostro sit, Orbem totum ab eo inficiendum.

§. III.

Quarta fætoris causa, demones ipsi, qui licet spiritus sint, hanc tamen corporum graveolentiam secum trahunt, estque tam Avernī quam diabolorum ita proprium fætor, ut præcis usitatissima vox fuerit *Graveolens Avernus*.

Narrat Severus Sulpitius Turonensi præfati Martino cæodemone diademate ac purpurâ prænitentem sese exhibuisse, & hæc insuper dixisse: Scies, Martine, quā ratione me veneris; Ego sum Christus. At Martinus, ne mendaciorum patri crederet, monitus ab alto: Non hoc schemate, inquit, venturum se Dominus meus promissit. Christum cruentum, spinis redimitum, in trabe pendentem novi; peregrinum hunc regem non novi. Vix ea dixit, & personatus hic Christus evanuit. Et ut sciretur, quis ille rex, & de quo regno fuisset, cubiculum tam horribili fætores implevit, ut Martinus jam apud inferos se habitare crederet, & secum ipse ratiocinatus diceret: Si vel diabolorum unicus sic fœteat, quis oro tam diabolorum quam damnatorum hominum fætor erit?

ReX

Et intolerabilis.
Pf. 10. v. 6.

Laqueos plueret quid.

Prima fætoris causa.

Pf. 96. v. 3.

Ignis ante Orbis iudicem, velut facelles præcedet.

Secunda fætoris causa.
Apo. c. 21. vers. 8.

Qui in hoc stagno mergentur.

Quarta fætoris causa.

De damnatorum rogo Caput V.

157

Math. 6. 9. v. 11.
Rex Antiochus Epiphanes, seu, illustis, scelesti hominis pulcherrima effigies, cum tandem Nemesin in tergo sentiret, jamque membra illius vermibus ebullirent, adeo forebat infelix, ut omnis exercitus hanc narium pestem extremam averfaretur. Imò, quod divina oracula testantur, nec ipse jam factorem suum ferre poterat. Et quomodo tandem inquilinus Tartari, tam demonum quam fociorum omnium factores perferet idque in aeternum?

Mezentius rex Tyrrenus
Mezentius rex Tyrrenus, Antiocho non impar, hominum divumque contemptor, eo ingeniose crudelitate progressus est, ut plurimos non secuti, non cruce, non rogo, sed factore jugularet. Nam homini mortuo jamque tabescenti vivum colligabat, dum vivus astricti cadaveris putore exstingueretur. Maro asserit:

Mortua quin etiam jungebat corpora vivis.
Component manusque manus, atque oribus ora
(Tormenti genus) & sanie taboque fluentes
Complexu in misero longa sic morte necabat.

Supplicium horrendum, ingens, & tantò immanius, quanto lentius. Sed quid hoc ad inferorum supplicia comparatum, quid paucolorum dierum factore ad Erebi cloacam factoribus sempiternis execrabilem? Cum igitur nostros ignes, cum rotas crucisque nostras, cum nostros padores ad illos tartareos expendimus, jure proclamamus:

Qui hosti-
as, suos suis
equis deop-
randis obje-
cit.
Qui loci
enim molat-
ur.

O mites Diomedis equos, Bufridis Aras clementes!
O mite Mezentii tormentum, uni duntaxat cadaveri alligatum mori! Sed o mortem omni morte horribiliorem, tot demonum, totque damnatorum teterrimis factoribus torqueri, & semper mori, nec tamen unquam finire, nunquam emori.

§. IV.

In quo tria milia locorum quodammodo tri- ginta miorum par- tium.
IN Japonum ergastulis hodieque Christiana generalitas sic exercetur, ut plures in fœdissimam caveam compingantur: nullus illinc egressus nisi ad gladium, aut ad crucem, aut ad ignem. Quidquid hic edunt capivi, quicquid ingerunt egeruntque, secum retinent, incredibili narium tædio ac cruciatu. Hinc Japonius ille carcer, & ergastulum, & stabulum est, Augie regis stabulo longe immundius, & ipsa morte tetrius.

Et quia carcerum in Japoniâ mentionem injecimus, en ergastuli Japonii vivum ac recens paradigma. Carolus Spinola patriâ Genuensis, stirpe Marchio, è Societate Jesu sacerdos, antequam pro Christi fide vivus combureretur, hunc in Japoniâ carcerem quadriennio habitavit.

Carcere in quo Carolus Spinola & Societ. Jesu fœdissimè delecta-
to.
Latus erat hic carcer palmos sedecim, altus non nisi duodecim, longus viginti quatuor, prorlus ad instar caveæ factus. Nam neque muro nec pariete ligneo constabat, sed contextus erat è palis quorum singuli duobus digitis à se invicem distabant. Hinc captivi omnibus injuriis cæli patebant. Nam et si hæc cavea tegulis esset tecta, quia tamen pali erant disjuncti, sicut in corte aviaria videre est, non frigus tantum aut æstus, sed ventos, pluvias, nives, omnemque tempestatem admittabant. In hac cavea triginta duo captivi erant conclusi. Fores carceris istius fœda clauderantur, erantque adeo angustæ, ut vix transitum darent corpori humano. A latere patebat fenestella, lancis unius magnitudine, quâ captivis cibum satellites inferebant. Circuibat carcerem via lata octonos palmos, atque hanc duplex obibat seps, depacta ex arboribus densis longisque, & in cuspidem acuminatis, quas spinæ supernè induebant. Unico aditu, sepsista ingressum dabat. Erant præterea duabus in partibus edificatæ domus, una pro pro statione vigiliæ, qui diu noctisque excubabant, altera in usum Decurionis, qui crebrò circitores jubebat circuitonis fungi munere. Reliquum denique loci in-

Tom. I.

A cludebatur septo bene munito, in quo princeps porta, & via quæ ad interioris sepsis januam ducebant. Huiusmodi facies custodie fuit, in quâ tot annis illustis ille pugil vixerat, ex eâ nunquam, ne quidem intra septa expatiatus, satellitio egressum prohibente. Alia verò quæ custodie huic accessere sepe, vix cogitatione, nedum verbis explicari queunt. Singuli corporis sensus propriis conflictari doloribus cogebantur.

Magna erat imprimis loci angustia, ut neque procumbere nisi agere, neque ambulare vel ad passus spatium possent. De hac Caroli litteræ ita testantur: *Angustè admodum habemur, neque enim quisquam plus habet spatii quam duorum palmorum & trientis. Hinc noctu non poterunt sese ad capiendam quietem extendere.*

Jam victus parcitas respondebat angustis carceris. Vita illorum perpetuum erat jejunium, adeoque asperum, ut satis quidem cibi suppeteret ad arcendam mortem, sed nunquam ad comprimendam famem. Ordinariæ epulæ erant duæ lances oryze frigide, aquâ purâ coctæ: præterea paroplis una Xiri. Sorbitio est herbis ingratiss mixta, tamque amara ut hauriri vix potuerit. Adhæc exiguum quid radicis crude ac salæ, aut par unum halecularum calida frigidave salutarum. Hinc captivos tanta vexabat fames, ut cum satellites aliquot frustilla obtulissent panis malè ac sine fermento cocti, jamque indurati, quisque illorum comederit, ac si collyra vel panis saccharites foret.

Quia verò hic carcer in edito colle positus erat ventorum vim omnem exaspiebat. Ac licet per æstatem spirantibus undequaque ventis molestia nonnihil leniretur, ferventissimi tamen ardores, solaribus radiis omni ex parte penetrantibus, ipsèque numerus captivorum adeo incommodabant, ut affirmari Carolus, diurnis nocturnisque se sudoribus maduisse. Hieme autem id omnino reddebatur intolerabile, cum neque gelidus aër excludi, neque pluvie & imbres arceri, neque nives, quæ vento per omnem partem ingerebantur, intercepti possent. Tantò autem acerbior erat frigoris sensus, quanto gravior vestimentorum quibus tegebantur, inopia, quorum nullam facultatem supportari satellites permittebant. Hoc Carolus ad Patrem Provinciale perferens: *Assevero, inquit, Reverentia vestra, neminem esse è nobis, qui, æstimato inferioris appetentia sensu, non mallet vivus concremari quam hunc carcerem ferre. Nam omnes à vestibus penè nudi sumus. Neque vigiles vel tegetem concedunt stantibus, imbribus, nivibusque arcentis, planè ut immane sit frigus.*

Locis frigidibus affectus interit Ambrosius Fernandez, annos novem & sexaginta natus, Caroli in custodia corpes, qui paralyti gravissimâ correptus, ob copiam, ut aiebant, nivium, duodecim horarum spatio & morbum & vitam finiit.

Ne verò deesset suis quoque cruciatus oculis, noluerunt milites lumen in carcere per noctem accendi, ut in tenebris fuerit exigenda. Quâ in re tanta vigilum extitit pertinacia, ut ne lucetnulam quidem eâ nocte, quâ Ambrosium repentina vis morbi invalit, Carolo quantumvis obtestanti concesserint.

Sed gravius omnibus hos Christi pugiles vexabat continuus factor, de quo nobis jam sermo, cujus mentionem Carolus in epistola injiciens: *Incitat me, inquit, gravitas odoris, ut ad celum suspirem. Nascebatur hæc graveolentia ex multitudine hominum tam angusto loco clausorum, ex flatuum aërisque corruptione; ex præsentia cloacæ, in quam exonerare alvum cogebantur; ex sudore corporum quæ æstate nunquam siccantur. Cum nimirum veteret miles, aut recentibus linteis mutare obsoleta, aut lavare jam inquinata: ut de Carolo speciatim scribatur, quod triennio toto neque indusium, neque vestem commutavit. Hinc tanta pullulabat animalculorum sordiumque vis, ut mortibus aculeisque captivi*

O

captivi miserrime confixi, nullam unquam caperent. A parte quietis. Atqui ut experirentur vivi, quod mortui nullo doloris sensu post vitam tolerant, à summo vertice ad imos usque pedes omni genere vermium è corrupta materia natorum erant cooperiti: quæ materia (quoties pluebat) exundante larrinarum cloacâ, pavementum custodiæ inundabat. Tormenti genus multo atrocius quàm primâ sui facie æstimari possit. Adversus hos cruciatus non aliud illis suppeditabat remedium quàm patientiæ, vivæque in Deum fiduciæ. Patientia certè illorum tanta erat, ut Carolus in litteris affirmet; Hoc ergastulum mihi paradysus esse videtur. Et re-

Litteræ ad
P. Sebastia-
num Verræ
20. Febr.
anno 1620.
scriptæ.
P. Hiero-
nimus
Hugo in vi-
ta P. Caroli
Spindler
12. mihi
pag. 111.
Hieronymi
1. epist. 22.
ad Euseb.
cap. 3. mihi
pag. 56.

Cur carce-
res barba-
rorum ad
quædam
collati
sunt deli-
tiæ.

Bern. serm.
de 1. regio-
nibus.

Matth. cap.
23. v. 43.

vera hic talis carcer, quamvis ipsa morte atrocior, si ta-
men ad inferorum carceres compararetur, paradysus est.
Ideo beatus etiam Hieronymus de seipso: Ob ge-
hennæ metum, inquit, tali me carcere ipse damnave-
ram, scorpionum tantum socius & ferarum. Qui carce-
res flammeos contemplantur, nullas habitationis angus-
tias acculat, omnem carcerem paradysum æstimat.

§. V.

Hic obsecro in rem nostram ita ratiocinemur. Sint inferi nil aliud quàm fœdus frigidusque carcer, ubi non sub fornice captivi mille inter sordes & vermes nec sedere commode, nec jacere possint; ubi cibis oryza nigra, potus aqua fœculenta: ubi fames, fœtor, dolor vix quidquam somni admittat, idque vel mille dumtaxat annis tolerandum sit: Nil aliud, inquam, sint inferi, quàm talis, ut dixi, carcer. Nilominus quis non tremat, vel audit tantum hoc inferorum nomine? Verum, si rem hanc omnem ad æqui verique, & ad sacræ paginæ libellam placeat expendere, id luculentè deprehendimus, fœdissimos Japonum aut quorumcunque barbarorum carceres ad Tartarum collatos, viridarum & delitiarum paradysum & æterna tempe censendos. Ratio luculenta est. In nostris carceribus saltem aliquid & cibi & somni est; sunt quiescendi hortæ: in Tartaro, nec cibis, nec somnis, nec quies ulla est; illic oryza nigerrima, foret ambrosia; nec tar esset cœnosa aqua. In nostris ergastulis, nemo mille hiemes numeravit unquam, in inferorum sedibus, quod omnium luctuosissimum, centum millia annorum nec unum quidem punctulum æternitati demunt; post mille miliones annorum eadem est, integerrima est etiam tunc æternitas.

Deinde nostri carceres quamvis multum formidandi, sunt tamen extra flammæ, & in solatium habent Mortis sagittas. Damnatorum specus & flammis pleni sunt, & à Mortis futuræ jaculis defensi non sunt. Siquidem apud inferos mors semper præsentissima est, sed mors sine morte; mors assidua sine fine duratura.

Heu quàm hæc non cogitamus, quàm non expendimus omni hosta cogitanda, omnium solertissimè expendenda! Bernardus hac in re longè consideratior: Totus tremo, inquit, atque horreo ad memoriam hujus regionis, & concussa sunt omnia ossa mea. Locus in quo vermis immortalis, fœtor intolerabilis, mallei percutientes, tenebra palpabiles.

O evigilate non iusti tantum, sed & injusti, & vos maxime luxuriosi; evigilate & luxuriosorum præmia prævidete, gustate saltem quàm amarus sit Orcus, si gustare recusat quàm suavis sit Christus Dominus, aut quàm amarus paradysus.

§. VI.

Hic Avernalis fœtor non importunè submonet, quàm variè vel hæc unâ in re delinquamus. Non enim solum oculos, & linguam, & aures in officio continere decet, sed & nares. At nos odoris gravioris plerumque nimis impatientes sumus. Viles captivos, & pauperes egros ideo sæpe averfamur, quia potius allium quàm crocum; aut molchum obolent. Ideo iudex ab inde delicatulis his exprobrat: Insirmus, & in carcere

eram, & non visistis me. Nimirum tantè delicata est impatentia, ut ubi vel suspicio fœtoris, illuc eam vel albis quadrigis nemo pertraxerit. Eos amamus, illorum familiaritatem ambimus, qui cinnama spirant; qui crocum halant & balsama. Sed brevè mutabunt vices, & quod Isaias vaticinatur. Erit pro suavi odore, fœtor.

Dein olfactu peccant, qui sua omnia peregrinis odoribus imbuunt, vestes, conclavia, lectos; quidquid crebris contingunt, odoribus prius insciant, nec unguentis parant, ut semper sit quod nares mulceat. Hoc quidem tam grande nefas non censetur, at tamen Deus olim capitali pœnâ sanxit: Talem compositionem (odoris) non facietis in vestibus vestris, quia sanctum est Domino. Homo quicunque fecerit simile, ut odore illius perficiatur, peribit de populis suis. Ergo etiam odoris intemperantia peccamus. Sic plurima quæ nobis videntur minuta, & nullius ponderis, ea divinus oculus ille observat, & inter puniendâ numerat.

Potè illud accuratius atque frequentius perpendendum, quid sibi velint divinæ paginæ, cum nidores sulfureos proponunt. Exemplo quod dicitur, demonstratur. Dominus pluit super Sodomam & Gomorram sulfur & ignem à Domino de celo, & subvertit civitates has, & omnem circum regionem, universos habitantes urbium, & cuncta terra virentia. Sulfureus hic nimbus ac fœtor, libidinis ardores & luxuriæ fœtores puniunt. His pluvius extinguendus erat Cupidinis æstus.

Summus ardor igni maximus fœtor inest sulfuris. Quando igitur lasciva carnis concupiscentia fœtebat, igne & sulfure peribant, ut ex animadvertione justis discerent, quid spurcæ libidine commoverissent. Homo libidinosus & impurus supplicium meretur duplex: dum vivit, seipsum magis ac magis luxuriæ cœno inficit; cum vivere desinit, in balneum sulfureum transit.

§. VII.

Ergo in lasciviam potissimum Avernalis ignis ac sulfur grassabitur. Quod Gregorius eruditè alligat: Tunc, inquit, edax flamma comburit, quos nunc carnalis delectatio polluit. Omnis impius habet flammam ignis propriam, quem in corde suo ex fervore desideriorum temporalium accendit, dimittendo istum, modò illi cupiditatibus æstuat, & cogitationes suas per multiplicia blandimenta saculi amplius inflammat. Ideo nunc stertis expier quidquid delectatus per negligentiam animus deliquit. Credibile propterea est paucissimos in flammeas voragines detrudi, qui nihil libidinosi fœtoris secum deferant.

Hic quævis mortalium bono suo & sapere discat, & cavere, ne hac libidinis Camerina submergatur. Vinum quidem & ebrietas, Osèa teste, cor auferunt, sed omnium maximè Fornicatio. Hæc ita sibi cor rapit, ut illud non faciliè restituat.

Sed illud obstupescendum propterea, & nimis quàm horrendum, sub cogitatione unicâ (quam Theologi delectationem morosam nominant) innumeras pœnas, supplicia infinita, mortem æternam delitescere. Res in aperto est: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. Hic factus oculorum unicus, unica hæc cogitatio, hic latentissimus in libidinem assensus innumeros infinitos annorum miliones continet, quibus ille oculorum factus, illa cogitatio, assensus ille vindicandus est, nec tamen unquam satis expiandus. Obstupescendum hoc, inquam, & nimis quàm horrendum.

Rem dicam: hæc etsi forsitan cogitemus, certè non perpendimus, non examinamus. Inde est, ut Isidorus Clarius loquitur, quod malum esse ad momentum fucati, quàm in sempiternum splendidi; ad horulam libidinosi, quàm in æternum gloriosi. Hæc nostra est incogitantia, & (liceat dicere) excors temeritas. Tuto quis vel capite suo dimittet, ab eo æternitatem minime cogitari, qui vel invidiæ,

Isa. cap. 3.

v. 24.

Olfactu

qui pec-

cent.

Exodi 1. 30.

v. 37. sine.

Gen. 1. 19.

v. 24.

25.

N.B. Domi-

nus à Do-

mino pluit,

hoc est, à

seipso, &

non à causis

naturalibus.

Non enim natu-

ralis, sed co-

legitis & di-

vinæ sunt hæc

sulfuris &

ignis pluvie.

Greg. lib. 4.

mor. c. 17.

1. 1. 1. 3. 8.

initio.

Of. c. 4.

v. 11.

Mat. cap. 5.

v. 28.

Isid. Clar.

tem. 1. orat.

53.

De damnatorum rogo Caput VI.

159

invidia, vel libidinis vel avaritiæ sordibus etiamnum involvitur. Nunquam delinquit gravius, quisquis æterna supplicia cogitaverit frequentius.

Ergo, in omnibus operibus tuis memorare novissimam, & in æternum non peccabis. Tua, inquam, novissima memorare, non aliorum, neque raptim aut perfunctorie id facio. Nam hic error plurimorum est, quibus ista velut ad se non perventura cogitantur: Tua igitur novissima memorare, & Avernales fœtores inter memoranda respice. Quid ei proderunt delitiæ, quem inferorum sepelient flammæ. Ah, sapiamus, dum licet; ne dulce momentum amarissima comitetur æternitas.

CAPUT VI.

Quintum Æternitatis Tartaræ tormentum, IGNIS.

Romanus scriptor, ubi suum diversis suppliciiis delictum assignasset, demum pronuntiat: Ignis suppliciorum ultimum. Humana crudelitas, in pœnas ingeniosa, exquisitissima invenit supplicia, nullum tamen acutius, nullum vehementius est igne. Romanus Cæsar Valerianus qui Decii crudelitatem perpetuavit, si flammis atrocior tormentum excogitare potuisset, eo utique Laurentium affecisset. Tyrannis præca vix acerbiores cruciatus ullos reperit, quam vivum flammis tradere, lentè exurere, assare. Ignis, suppliciorum ultimum, gravissimum.

Quod si fieri posset hominem læsæ Majestatis, aliorumque scelerum plurimorum reum milles ita comburi, ut hoc supplicium semper æquaret horam, rectè diceretur, Ignis suppliciorum ultimum. Cruciatu sane acerbissimus est, comburi vivum. Sed ò mitem gehennam, ò temperatas flammæ, vel milles vivum comburi! Feralis hæc sententia (mille horis tolerare flammæ) captivis inferorum longè clementior videretur, quam si reo jam jam plectendo vitæ fiat gratia.

Sed firmum fixum est decretum, decretum immutabile, irrevocabile: Verba Christi iudicis planissima sunt, & apertissima: *Ite in ignem æternum.* Omnia Christianorum templa docent improbos æternis, nunquam destitutis ignibus cruciandos.

Atque hoc Quintum Æternitatis luctuosissima supplicium, Ignis æternus, de quo quantum in re tam seriâ humani oris paupertas permiserit, verba facere conabimur.

S. I.

Mors fuit præcæ potius subinde intercalatibus uti verbis. Ita crebrius repetito versu princeps poetarum canit:

Incipe Menalios mecum mea tibia versus.

Quo sæpius ingeminato, demum subjungit:

Desine Menalios, jam desine tibia versus.

Nec potius sacra hunc morem antiquavit. Hinc ille factorum carminum intercalaris cantus: Regem venturum Dominum, venite adoremus. Idque sæpius repetitur: Venite adoremus Regem venturum Dominum, Venite adoremus. Pari modo sæpius interposito versu ad inferias cantatur: Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. Hunc ipsum morem in divinis concionibus suis observavit Servator Orbis. Sic, Marco teste, perorans ad populum: Bonum est tibi, aiebat, debilem introire ad vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur. Non piguit hæc eadem uno loco ter dicere. Nam paulò post repetens id ipsum: Bonum est tibi, ait, claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur. In eadem omnino concione dictum hoc intercalare tertium ingeminans: Bonum est tibi, ait, luscum introire in regnum Dei, quam

Tom. I.

A duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur.

Hoc canticum Christus, hunc intercalarem versum præcinit rex noster. Perinde si dixisset: Me voce præcinentem sequimini, & accinite: *Ubi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur.* Equum non terreat oris divini tam tremenda comminatio: Profectò quisquis hoc illecebale carmen, quisquis tristissimum hunc lessum sæpius & attentè cantaverit, in Orbe meliori Alleluja lætissimum semper cantabit. Satis hoc, abundantissimè satis est testimonii, etsi alium alibi divina oracula silerent.

Sed ignis infernalis, & noster, nimium quantum differunt, & primo quidem *Trendi sensu.* Noster ignis Augustino pictus videtur, sed ille alter, verus. Discriminans, imò vix ulla similitudo veræ ac pictæ flammæ. Hic quæso tacitis progressibus in rem præsentem veniamus.

Quanti & quam acres dolores, per unam duntaxat horulam, unum tantummodo & vel extremum digitum gracilis cerei igniculo admotum uri? Quanto majores, sic uri manum integram? Sed quanto vel maximi majoreserunt dolores sic uri totum brachium? Quam verò infandus erit cruciatus, sic uri totum corpus? Licet ignis, qui urit, pictus videri possit. In Japone hoc ævo lentis ignibus durissimè torquentur Christiani. Inter hos Carolus Spinola fuit, cujus superiori capite facta mentio. Hic cum aliis viginti tribus tam immane supplicium hoc modo subiit: Ignis struebatur eminus, viginti quinque palmorum spatio a columnis Martyrum remotus, ut tantò acerbior ac sævior esset cruciatus, quanto proximior, atque ita prius lentè assarentur quam arderent. Quin si quâ parte luculentior erumpebat flamma, protinus coerceretur. Vincula verò non ferrea erant, sed viminea, quibus Christiani, laxè, obiter, ac ferè in speciem ad palum ligabantur, crudelissimo astu demonis, qui eo spectabat, ut Christi athletæ doloris acerbitate compulsi & vinculis facillimè ruptis expedire se atque flammis eripere nullo negotio possent. Hoc autem indicio conventum erat, ut Christum ejussæ censebatur, quisquis se incendio eripuisset. Interim igitur dum languido flammarum ardore, ignis in viscera penetraret, corpore immoto stabat Carolus, oculis in cælum fixis, ubi post pauculas horas desideratissimis Christi amplexibus frueretur, cui corporis sui victimam in holocaustum destinabat. Duravit acerrimus ille cruciatus ignium ad duarum vel trium horarum spatium. P. Sebastianus Chimura, patriâ Japon (ut certis tabulis testatum) manibus ante pectus in crucem decussatus, oculisque in cælum sublati, tres horas vivus itetit in ardente rogo.

Tormentum horribile prorsus, nec verbis effabile, hominè igne eminus ac lentè admoto tribus horis torreri vivum. Quodnam igitur tormentum, ò Deus, quam infandum, quam incomprehensum, non duas tresve horas, non unum alterumque diem, non annum annosque mille, sed æternitate totâ (quæ tamen nunquam tota erit) & corpus & animum uri, nec unquam comburi?

Hic vox & verba deficiunt. Nemo, non dicam satis eloqui, sed nec satis cogitatione complecti potest infinitam illam doloris acerbiterem. Divinam iram perhorrescens David: *Devorabit eos ignis, inquit, Dogimus in ira.* *Psalm. 109.* *suâ conturbabit eos.* Sicut in ultinâ ferrum candens ita ignem imbibit, ut merus sit ignis, & ferrum tamen maneat, sic inferorum flamma, iplis damnatorum ossibus, & ossium medullis implicabitur.

S. II.

Altera tertareæ & nostri ignis differentia. Splendor est Altera tartareæ & lumen. Ardet noster, & lucet; at tartareus, pro-tareæ ignis ut justitia divina sanxit, ardet, sed non lucet, nisi in gravius tormentum, ut qui dum viverent societatem coegerunt in nequitia, socios sese agnoscent in tormentis: ita

O 2

fur